

5346

SOCIETAT D' AUTORS ESPANYOLS

BIBLIOTECA LIRICH-DRAMATICA Y TEATRE CÒMICH

L' HERENCIA

DELS DOS GERMANS

DRAMA EN DOS ACTES Y EN PROSA

ORIGINAL DE

Jaume Firmat Noguera

ESTRENAT AB BRILLANT ÈXIT EN LO TEATRE DEL CENTRE DE LA UNIÓ COMERCIAL
É INDUSTRIAL MANRESÀ.

⊙ PREU: 1.50 PTAS. ⊙

MANRESA

IMPREMPTA DEL COMERS, PLASSA D' URGELL, 30

— 1904 —

17

L' HERENCIA DELS DOS GERMANS

L' HERENCIA

DELS DOS GERMANS

DRAMA EN DOS ACTES Y EN PROSA

ORIGINAL DE

Jaume Firmat Noguera

ESTRENAT AB BRILLANT ÉXIT EN LO TEATRE DEL CENTRE DE LA UNIÓ COMERCIAL
É INDUSTRIAL MANRESÁ.

MANRESA

IMPREMTA DEL COMERS, PLASSA D' URGELL, 30

— 1904 —

REPARTIMENT

PERSONATJES

ACTORS

ROSETA.	SRA. PUIGSERVER
MOSSEN JAUME.	SR. FELIU.
RAMÓN.	„ ROBEDA.
TON.	„ TARRÉS.
ROSSENDO	„ BARTRINA.
ANTICUARI.	„ GIRBAU.
DOCTOR.	„ ISACH.
CARTÉ (un noy)	„ VILA.

Lloch de l' acció: en un poble de Catalunya.

Aquesta obra es propietat de son autor, y ningú podrà, sens sou permís, reimprimirla ni representarla en Espanya ni en los païssos ab los quals hi ha celebrats ó se celebrin en avant tractats internacionals de propietat literaria.

L' autor se reserva 'l dret de traducció.

Los comissionats representants de la *Societat d' Autors Espanyols* son los exclussivament encarregats de concedir ó negar el permís de representació y del cobro dels drets de propietat en tota Espanya y païssos estrangers.

Queda fet 'l dipòsit que marca la lley.

À

Pau Firmat Noguera, Pbre.

Reb aquest petit fruyt de ma
pobre inteligencia, com á penyo-
ra del gran amor que 't profes-
sa 'l teu germà

Jaume.

Manresa, Janer de 1904

611978

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

ACTE PRIMER

La escena representa l' interior de la casa de RAMÓN, un poch modesta. En un lloch indicat una Verge de busto y una llantia que s' encén en lo moment marcat; la Verge que puga treurers quan siga convenient; cadiras, taula ab alguna ampolla de medicina y xicras. A cada part d' escenari una porta que figura conduhir á las habitacions: la primera d' ellas deurá esser molt concorreguda. Tot lo demás á gust del director.

ESCENA PRIMERA

RAMÓN y TON. *Lo primer está assentat prop de la taula figurant tenir una enfermetat grave. Lo segon un poch apartat.*

TON. ¿Cóm us trobéu, pare?

RAMÓN. Malament! 'M sento un pés aquí (*senyalant el pit*) que acabará prompte ab la vida. (*Estossega.*)

TON. No ho creguéu. Tinch confiansas que tornaré en Rossendo de serví al rey y 'l podrém estrenyer entre nostres brassos.

RAMÓN. No ho penso aixís jo. Cuatre anys fará 'l mes entrant que vá marxar á l' Habana y no hem tingut mes que una carta d' éll. ¡Tal vegada sigui mort!

TON. ¡Impossible, pare! Si fos aixís com penséu, n' hauriam tingut noticias pe 'ls que servian ab éll, ó be 'l coronel del seu regiment hauría

enviat un certificat al Alcalde, y per vias d' ell ho hauriam sapigut.

RAMÓN. ¿Y donchs per qué no escriu per calmar-me 'l meu dolor?

TON. ¡Deu ho sap! (*Ramón estossega.*) (¡Pobre pare!)
¿Voléu que vagi á buscá 'l senyor metje?

RAMÓN. No; no pot tardá á venir.

ESCENA II

Dits y MOSSEN JAUME.

M. JAU. Deu diga ab vosaltres!

RAMÓN. Ab vos siga, Mossen Jaume

M. JAU. ¡Oh! ¿Cóm és que teniu la Verge á las foscas?

TON. M' havia descuidat d' encendre la llantia. (*Encenentla.*)

RAMÓN. (*Volguent fer com que se la mira.*) No me 'n havia adonat. Y tant que sempre t' ho encàrrego!
(*A Ton.*)

M. JAU. Precisament avuy qu' es lo seu sant...!

RAMÓN. Avuy, sí. Ho havia olvidat. (*Ab las mans plegadas mirant al cel y com recordant dia de dol per casa seva.*) Avuy fa 'ls anys que vá morir ma muller!

M. JAU. ¡No hi penséu, Ramón! Es cert que pujá al cel la vostre dona, mes us quedá la verdadera mare, la de Deu; la mare de totas las mares, que es la envejada del poble y de Catalunya entera. Ja sabéu vosaltres que en aquest poble no vé cap extranger que deixi de visitarla; que per sa escultura y bellesa ja vos ne donaban cinch mil duros per portarla al Museo de Lóndres, y vos vareu fer molt bé en no véndrerla, Ramón.

RAMÓN. ¡May en la vida! ¡Primer que 'l pá 'm falti!

Quan vaig unir-me ab ma esposa, que al cel sigui, fou lo dot que 'ls seus pares van donarli; dot que ab goig jo vaig rebrel com el millor de la vida y dot que donaré als meus fills, per que ab ell están totas las alegrías.

M. JAU. Ja ho sents, Ton; que deus haver de respectarla. (*Ramón torna á tossir.*) (¡Pobre Ramón, que va faltantli la vida!) (*Mossen Jaume agafa una ampolleta de demunt de la taula; vuida medicina en una xicra y la dona á Ramón.*) Bebéu una mica.

RAMÓN. Es inutil: las forsas trovo que 'm faltan, com el fill á n' el seu pare!

M. JAU. És vritat. ¿Y qué 'n sabéu d' en Rossendo?

RAMÓN. ¡Com sempre! Desde aquella carta que varem tenir ja fá tres anys, no n' hem sapigut cap més paraula.

M. JAU. (¡Qu' es estrany!) (*Se sent 'l toch d' ánimas.*) Lo toch d' ánimas!

RAMÓN. Resém un' "Ave María,, perque pugui tornar prompte 'l meu fill.

M. JAU. Es cert. ¡Resém per éll!

TON. (¡Malehit toch!) (*Figura que resan.*)

RAMÓN. Ton... Mossen Jaume... (*Ab molta pena.*)

M. JAU. ¿Qué voléu, Ramón?

RAMÓN. 'M sento venir la mort per moments y es necessari que escoltéu 'l testament que vaig á fervos ab confiansa. Ton, ja saps 'l misteri y valor d' aquesta Verge de la Guia: (*senyalant á la Verge*) es lo dot que van donar á la teva mare, que allá dalt sia; (*senyalant al cel*) dot que entre tú y 'l teu germá us parteixo, perque 'ls dos tinguéu part en ella, y si vosaltres faltesseu sense altre successió, queda encarregat lo rector del poble de portarla á l' Ermita de la Mare de Deu dels Angels.

- M. JAU. ¡Gracias, Ramón! Qu' ella os premie tant dig-ne inspiració!
- RAMÓN Y si 'l teu germá hagués mort á Cuba, no in-tentis separar may l' imatge d' aquesta mora-da, puig ja saps que val una fortuna. Que may per l' ambició del or fessis acció tan vil á la que ha estat l' alegría de la casa.
- TON. Vos cumpliré la paraula.
- RAMÓN. ¡Oh! Júramho en las portas de la mort!
- TON. Vos ho juro, pare!
- M. JAU. ¡Gracias, Ton! Si aixís ho fas, qu' ella t' ho tinga en compte.
- RAMÓN. Mossen Jaume... Ton... Acompanyeume al cuarto, que 'm trovo molt fatigat. (*Torna á to-ssir. L' alsan, passa per devant de la Verge, fá una reverencia y l' acompanyan al cuarto.*)

ESCENA III

DOCTOR, *sol.*

Santa nit. No 's veu ningú per aquesta casa. Tal vegada en Ramón se trova millor. Ho dup-to, perque del modo que l' he deixat aquest matí, dificilment passi la nit.

ESCENA IV

DOCTOR, M. JAUME y TON.

- M. JAU. Senyor Doctó. (*Encaixant.*)
- TON. Deu lo quart.

DOCT. ¿Vosté per aquí, Mossen Jaume? ¿Que hi ha alguna novetat?

M. JAU. La novetat de sempre.

TON. Entri, senyor Doctó, que 'l pare are mateix 'l demanava.

DOCT. Hasta luego, Mossen Jaume.

M. JAU. Fins á després.

ESCENA V

M. JAUME y TON.

TON. Ja som sols.

M. JAU. Aixó mateix, ja som sols. (*Ab molt misteri. Mossen Jaume mira totes las portas y las tanca*). Seu, Ton. Es necessari que parlém clar per entendrens millor. Ton... 'l teu pare está á las portas de la mort y tu quedas hereu d' aquesta casa; y jó, com á ministre de Deu, no puch consentir que segueixis portante tant malament ab la pobre Roseta.

TON. ¿Altre vegada 'm parla d' aquesta noya? Ja sap que no la puch veurer.

M. JAU. Es precis vetllá per ella. ¡Deu aixís ho té manat! Ja saps tú que la pobre Roseta fa cinch mesos que va perdre la vista; que 's trova sola y abandonada, sens altre sostén que la caritat pública, y quan va tenir aquesta desgracia, tú vares esser dels primers d' anar á véurela y vas robarli trenta sis unsas qu' ella guardaba per..... (*Acostantshi ab molt misteri.*)

TON. ¡Oh, calli per Deu, Mossen Jaume! (*Horroritsat!*)

M. JAU. ¡No; no vull callar!

TON. ¡Per pietat...!

- M. JAU. ¡Pietat també demano jo per la pobre hórmana!
TON. La tindrà...
- M. JAU. Ja veus que 't salvo d' vanar á un presiri; mes si no li tornas lo que vas robarli, 'n dono coneixement á l' autoritat per que 't castigui com te mereixes.
- TON. ¡Oh, calli; no 'n parli més; las hi tornaré! Mes are diguim: ¿cóm ho ha pogut sabé si ningú va véuremhi?... ¡Oh! digui, Mossen Jaume, ¿es que ho sap algú altre? ¿Tal vegada la Roseta...
(*Ab ansietat*).
- M. JAU. Per aixó estigas tranquil: no ho sap mes que Deu y jo. Al cap de tres dias d' haver comés acció tant vil, vares jugar y te las varen guanyar en el café de la Plassa, y la casualitat va volguer que vingués á pararne una á las mevas mans, marcada com aquesta... (*ensenyant una moneda d' or*) y varen dirme que tú n' havias perdut trenta y tantas. ¿Vols are la cosa més clara?
- TON. (¡Estich perdut!)
- M. JAU. Aquestos diners jo 'ls hi havia guardat y marcats y he fet veurer á la Roseta que qui 'ls hi havia robat los hi tornaría. Ja ho saps tot. Si avants de vuit dias no 'ls tornas al lloch que vares treurels, punt y hora... 'n donaré coneixement.
- TON. ¡Ho faré, Mossen Jaume, ho faré!
- M. JAU. Si aixís ho fas, que la Verge 't perdoni.
- TON. ¡Psit! Calli per Deu, que vé 'l Doctor!

ESCENA VI

Dits y DOCTOR.

- M. JAU. ¿Com lo trova, senyor Doctó?
DOCT. ¡Malament! dupto que passi d' aquesta nit.
TON. ¡Pobre pare!
DOCT. Conque, jo ab lo permís de vostés aniré á fer
altres visitas...
M. JAU. També l' acompanyo, senyor Doctor.
DOCT. Aném donchs. Adeu, Ton.
TON. Que ho passin be.
M. JAU. Adeu. (*Mitj mutis. M. Jaume torna á baixar pau-
sadamment y diu apart á Ton*). Recordat de la po-
bre Roseta. (*Surten 'ls dos pe 'l foro*).

ESCENA VII

TON, *sol*.

*S' assenta, posa 'l cap entre las mans durant
un llarch rato; molt abatut.*

Mossen Jaume m' ha clavat una fletxa dintre mon pit, que 'l tinch encare sangueijant. Diu que no ho sap mes que Deu y ell; pero si la Roseta no hagués sospetxat de mi, Mossen Jaume no ho sabria... ella es qui li ha dit; pero, ¡ay d' ella si torna á entrar á resá á la Verge d' aquesta casa!.. Com me presento á n' els ulls del poble si aixó s' arriba á descubrí..... ¿M' ha

dit que tenia de portar los diners al mateix puesto, punt, y hora, y... ¿quin' hora? ¡ah! la del toch d' ánimas! ¡Oh! cada cop que sento aqueix toch, sento com si una serp m' agafés pel llarch del cos y 'm destrossés l' ánima, xuclantse l' aire que respiro. Es precis fugí d' aquest poble..... ben lluny... ahont la terra se m' obri y 'ls precipicis mes alts s' enfonsin; allí hont no se senti 'l toch d' aquesta campana malehida que m' esparvera y 'm destrueix fins la vida. (*Se sent tocar las deu*). ¡Perdó, Verge! ¡Perdó Verge María! Perdoneume lo crim que vaig cometre aquell día. (*Horroritsat s' agenolla als peus de la Verge.*) Aquestas deu batalladas han retumbat aquí dintre (*En el cor*).

ESCENA VIII

TON y CARTÉ.

- CAR. Bona nit. (*Ton al sentir bona nit s' aixeca espantat y fá un crit d' horror com si vegés á un fastasma*).
- TON. ¡Ah! (*tremolant*).
- CAR. ¿Que teniu? No us espanteu, Ton.
- TON. ¡Ah! ¿Ets tu Emilio? ¿Qué vols? (*Espantat*).
- CAR. 'L pare m' ha dit que us dongués aquesta carta.
- TON. Está be. (*La pren*).
- CAR. Bona nit. (*Mirant, extranyat, l' actitud de Ton.*)
- TON. Una carta... ¡De qui deu esser aquesta carta? (*L' obra*). Veyám lo que diu; no: primer la firma... (*Sorprés*) Si, llamp del cel... d' en Rossendo... del meu germá! ¡No ha mort! Cástich per mi!... (*Llegint*). “Apreciat pare y germá: No „estranyéu que no us hagi contestat á cap

„carta vostra, puig he estat molt malalt y á
„punt de perdre la vida; mes are que 'm trobo
„reforsat y per torná prompte als vostres bras-
„sos, vos escrich aquesta carta per dirvos que
„molt prompte 'm tindréu al costat vostre.” Diu
que vindrá molt prompte ¿y cuán? (*Ficsantse ab
la fetxa de la carta.*) Qu' es lo que veig: aquesta
carta va tres mesos retrassada. ¡Qu' estrany!
Déixamen anar á donarne compte al pare.

ESCENA IX

ANTICUARI, *qu' entra pe 'l foro*

(*Aixó ho diu quan ja es al prosceni.*) ¿Se pot entrar?
¿sí ó sí? Per las senyas que m' han donat, deu
esser aquí allá hont busco. (*Mirant la Verge.*)
Sí; ja veig l' article que 'm convé á n' á mi.
¡Bonica imatje! los que me l' han alabada, veig
qu' han fet verdadera justicia. Val un dineral.
Hi ha un marqués que n' está completament
enamorat, y m' ha promés mil duros per mi,
si la podía arrencar d' aquesta morada; però
segons noticias adquiridas d' aquí 'l poble,
l' amo de la mateixa, está molt mal; es á dir,
que me l' han ponderat mort; y l' hereu diuhen
qu' es un tronera y jugadó y á vegades 'ls ju-
gadors no miran certas antiguetats ó certs ob-
jectes, y está clá, morint l' amo de la casa,
també cambiaria la Verge, y si tant cambia-
va, podria anar á parar á las mans d' un Mar-
qués y jo faría 'l meu negoci. ¡Bah! bah! qui
primer hi es, primer molt.

ESCENA X

ANTICUARI y TON

TON. (¡Gent á casa! ¡Qui ser! (*mirantscl*). ¿Que deu volgu?)

ANT. (*Adonantsen*) Deu lo quart. Servid de vost. (Aquet deu esser l' hereu.) Dispensi. El trovar-me aquí es perque no he vist  ningú, y aquí dintre m' hi ficat.

TON. Bueno. Vost dir 'l motiu que aquí 'l porta.

ANT. El motiu únich de visit aqueta imatge y de dirli al mateix temps, que si algún dia se 'n volguessin desfer, jo 'ls la compraria pagant tot cuant ne volguessin.

TON. ¡Qu' es lo que diu aquest home! ¿Qui vos ho ha dit que la volm vendre? (*Estranyants molt.*)

ANT. Ningú; son opinins meas; cada h fa lo que mes li convé y.....

TON. May hem tingut un pensament d' aquets.

ANT. Donchs creguu qu' estaria disposat  pagar-la  bon preu; mes de lo que valgus.

TON. Donchs, aix no ho lograru. (Tentació vil, apartat prompte d' aquí). (*Senyalant 'l cap.*) Y, vamos, diguu; ¿cuant ne donariau? es..... no mes que per curiositat.

ANT. Vos ne donaria cinch mil duros..... y pagats desseguida.

TON. (Quina suma mes crescuda! ¡Quant d' or! Ne tindria per fugí ben lluny, ahont no sentís las campanas de la vila.) Ja vos posu  la rah, pero no puch per més que volgués...

ANT. Donchs si may vos determinessiu, aquí teniu

aquesta tarjeta d' ahont visch á Barcelona.

TON. ¿Y... cuan marxéu d' aquí 'l poble?

ANT. Demá 'l matí á primera hora.

TON. Estiguéu un día mes y.... potsé sortím ab victoria.

ANT. ¿Es que 'm donéu alguna esperansa?

TON. Pot ser que sí; pro ¡ay! de vos si arribesseu á dir tant sols una paraula!

ANT. No; jo vos juro no dir res.

TON. No parléu de juraments, que jo també he jurat devant d' aquesta Verge.

ANT. Donchs no 'n parlém mes. Demá ja tornaré per sapiguer la resposta. (*Se 'n vá*).

ESCENA XI

TON, *sol*.

(*Posantse la mà al front com si despertés d' un pesar*).

¡Soch 'l meş vil y 'l mes traidor que trepitja l' immensitat de la terra! Mes si jo la Verge 'm vench, ne trech d' ella una fortuna; me 'n vaig lluny d' aquí.... ahont ningú 'm conega.... y si es precis fins puch canviar-me 'l nom. Lo que 'l pare á mi m' ha dit no hi ha cap paper que ho acrediti... L' únich que ho sap es Mossen Jaume y l' únich també que 'm pot perdre..... ¿Y..... si fingís que me l' han robada? Mossen Jaume no ho creuria.... Tentació, apartat de mi.

(*Desde dins se sent la veu de Ramón que crida*).

RAMÓN. Ton.

TON. 'L pare m' crida. Deixam anar á veurer lo que vol. Es precis molta astucia y calma. (*Se 'n vá*)

ESCENA XII

M. JAUME, *sol.*

¡Altre vegada está la llantia apagada! M' han dit que han vist á sortir d' aquí dins l' Anticuari, y 'm consta que ha vingut á aquest poble per comprar l' imatge, (*se, yalantla*) y es necessari vetllá y no perdrer de vista al heréu d' aques ta casa.

ESCENA XIII

Dit y TON, que surt del cuarto.

- TON. Mossen Jaume, corri, entri desseguida.
M. JAU. ¿Qué passa?
TON. ¡Que 'l pare s' está morint! ¡Entri, que jo me 'n vaig á buscá 'l doctor!
M. JAU. ¡Pobre Ramón! Ja m' ho pensaba. (*Antón se 'n vá pel foro y M. Jaume per la porta del cuarto.*)

ESCENA XIV

ROSETA, *pe'l foro.*

Una graciá de caritat per una pobre dona que ha perdut la vista. (*Parlant ab molta pausa y molta fatiga*) ¿Que no hi ha ningú, ó es que no vo-

léu contestá?... (*Pausa*) Mossen Jaume m'ha dit que vingués á resar per veure si la vista recobrava. (*Palpant tota l'escena fins que es aprop de la Verge; al trobarshi, s'agenolla*).

ESCENA XV

DOCTOR, TON y ROSETA.

- TON. Entri, corri Sr. Doctor. (*Lo Doctor entra al quarto*).
- ROS. Una gracia de caritat per una pobre dona que ha perdut la vista.
- TON. ¡Qué! ¡Qu' es lo que veig! (*criant*.) ¡Roseta! ¡Tú aquí! ¿Qui t' ha donat permís per entrar.
- ROS. Sols per resar á la Verge he vingut.
- TON. ¡Lluny, fora-d' aquí! (*Agasantla pel bras y arrossegantla*).

ESCENA ÚLTIMA

ROSETA, TON, M. JAUME, y á poch ROSSENDO y DOCTOR

- M. JAU. ¡Ton! ¿Qu' es lo que fás? Pe 'l nom de Deu. (*Se sent 'l crit d' en Rossendo desde fora que diu*).
- ROSSEN. ¡¡Pare!!
- TON. ¡Qu' es lo que sento! (*Sorprés*).
- ROS. ¡Per Deu, deixeu-me resar!
- DOCT. ¡Tots de genolls en terra pe 'l que acaba de morir!

ROSSEN. ¡Mossen Jaume! ¿ahont es 'l pare?

M. JAU. (*Ab dolor*). ¡Ha mort!

ROSSEN. ¡¡¡Ha mort!!! ¡¡Pobre pare!!

*Cahuen tots de genolls en terra en actitut de resar pe 'l
finat.*

FI DEL PRIMER ACTE

ACTE SEGON

Sala modesta diferent de la primera. Portas laterals y al foro; la de la esquerra es de Rossendo y la de la dreta del Ton. Una taula fondo esquerra y cadiras.

ESCENA PRIMERA

MOSSEN JAUME y ROSSENDO

Rossendo vestit de cubano, ab una cinta negre al bras esquert figurant el dol pe 'l seu pare.

ROSSEN. Diguim, Mossen Jaume, tot quant ha passat durant l' ausencia meva; durant aquets quatre anys que jo he estat fora.

M. JAU. Tot t' ho explicaré sens mancarhi una paraula. Durant l' enfermetat del teu pare, he vingut jo sempre vetllantlo.

ROSSEN. Ho crech tal com ho diu. ¿Y donchs, el Ton que no 'l vetllava?

M. JAU. ¡El Ton!.. ¡El Ton dius! No t' hi vulgas á semblar.

ROSSEN. He notat en éll, cosas molt grans. Ma arriba-da 'l va sorprendrer lo mateix que un llamp del cel. Me mira d' una manera, com d' escrupol, ó de pór.

M. JAU. De pór, si acás será.

ROSSEN. ¡Pór!.. ¿De qué?

- M. JAU. De lo que avuy no puch dirte. Lo únich que jo 't diré, es, que avans de morir ton pare, alli dintre aquella cambra, agenollat als seus peus, va jurar que jamay per l' ambició del or, se vendria la vostra imatje.
- ROSSEN. Y cregui que ho complirà.
- M. JAU. Tal volta no sigui aixís...
- ROSSEN. ¡Que diu are!
- M. JAU. Desgraciadament hi ha en aquest poble un Anticuari qu' está foll per ella y está disposat á pagarla per lo que 'l Ton n' hi demani.
- ROSSEN. Es que no se la pot vendre... Es qu' es el dot de la mare.
- M. JAU. Dot que quant morí el teu pare, pels dos, deixá parts iguals, y que si vosaltres faltesseu, l' imatje fos trasportada á l' Ermita de la Mare de Deu dels ángels.
- ROSSEN. Mentres mos brassos siguin potents y las forsas no 'm faltin, li juro pe 'l nom de ma santa mare que 's complirán aqueixas paraulas.
- M. JAU. Gracias, Rossendo. Ets ben bé fill del teu pare. (*Petita pausa.*) ¿Tú coneixes la Roseta?
- ROSSEN. ¿La que va perdre la vista?
- M. JAU. La mateixa.
- ROSSEN. ¿Com es que demana caritat?
- M. JAU. Per que varen robarli alguns quartos qu' ella guardaba. Mes... volia demanarte—per que 'l teu germá no la pot véure—que no li privesses may l' entrada en aquesta casa, á fí de que ella pugui resar en aquesta Verge...
- ROSSEN. Qu' entri, no m' oposo á tal! Preguntaré jo á n' el Ton, per quin motiu l' hi ha privada.
- M. JAU. ¡No! ¡No per Deu! No l' hi fassis la més petita indicació.
- ROSSEN. No comprench l' empenyo aquest...
- M. JAU. Mes tart potsé ja ho sabrás... Are jo ab ton

permís me retiro, puig tinch algun quefer, y potsé m' esperan. Fins una altre hora, Rossendo y Deu vulga que la sort te favorezca.

ROSSEN. Aixís ho espero.

M. JAU. Adeu.

ROSSEN. Estiga bó, Mossen Jaume.

ESCENA II

ROSSENDO, *sol*

Aquest home te un modo d' esplicarse, que deixa *algo* per dir. M' ha fet entendre que 'l Ton no s' ha portat com deu... Jo miraré d' esbrinarho. (*S' adona que vé 'l Ton*). Aquí ve éll.

ESCENA III

ROSSENDO y TÓN

TON. Rossendo, es necessari que parlém com dos germans, pro sense enfadarnos.

ROSSEN. ¡Y are! A qué ve aixó, Ton? ¿Que potsé t' he donat alguna queixa?

TON. No, per cert: pro ja qu' hem perdut el pobre pare y la casa no dona prou per viurer, puig en ella hi ha molts deutes causats per l' enfermetat d' ell, no vull ferte cap mal y 't proposo que 't quedis tú ab las fincas, y jo ab el mobiliari de la casa.

ROSSEN. No puch çoñsentí que pe 'ls mobles que tením

me quedi jo ab las fincas, quan tu quedarias casi pobre.

TON. Es, Rossendo, que jo no soch ambiciós.

ROSSEN. Precisament per xó no puch acceptarho. En fi, no 't deu pas portar molta pressa: demá contestaré lo que resolgui; are, avans d'aná á dormir, vull anar á veurer la pobre Roseta y ferli alguna caritat.

TON. ¿Ahont dius que vas?

ROSSEN. ¡Que tens! Que 't passa! (*Admirat*).

TON. Res, com... qu' has anomenat una dona que no la puch veurer...?

ROSSEN. ¿Per qué?

TON. Perque tinch els meus motius;... un dia pot ser ho sabrás.

ROSSEN. ¡No ho entench! ¡Tu mateix! (*Estranyat*).

TON. (No es are prou a proposit per parlar de lo que haig de fer).

ROSSEN. (Ab la Roseta y el Ton, hi ha algún misteri que jo 'l descobriré). (*Se 'n vá pel fondo*).

ESCENA IV

TON, *sol*.

¡Qu' es lo que ha dit! Que va á veurer á la Roseta...! Si li dirá que jo soch... ¡Oh! La Roseta deu saber que jo vaig cometre 'l robo, y si ho diu al meu germá, estich perdut.... Es precis realisar lo meu plan.... Vendrem la Verge... y després fugir ben lluny d'aquí, ahont no pugan trobarme. (*Agafa un llum, y fa senyal desde la finestra*). (*Ab molta satisfacció diu*): ¡Ah! ¡Ja m' ha vist! Si aquesta nit el meu germá s' en

adona, diré que 'ns l' han robada... Avuy Mossen Jaume m' ha tornat amenassá, dihentme que torni 'ls diners á la Roseta. Quan ell s' en adonará, ja seré molt lluny d' aquí.

ESCENA V

TON y ANTICUARI, *pe' l foro*

- ANT. ¿Que 's pot entrar? (*Treyent lo cap mitj amagat*)
- TON. Sense pó. ¿Ja portéu 'ls dinés?
- ANT. Tots junts dintre aquesta bossa. (*Ensenyantla.*)
Tot son bitllets de banch, y unsas de las més vellas.
- TON. Deumels donchs. (*Volguentse apoderar d' ells.*)
- ANT. No, primer la Verge, y no us els donaré fins que la tingui ja á la sortida del poble; m' entreguéu el recibo, com jo vos la he comprada, y llavors jo 'ls diners.
- TON. ¿Un recibo us tinch de fer?
- ANT. Si voléu, jo 'l porto fet; no havéu de fer mes que firmarlo.
- TON. (*Meditantho y després ab resolució.*) Deumel, donchs.
- ANT. Teníu. (*Se treu un recibo y li dona.*) (Firmantme aquest document, ni la justicia tindrà may cap dret que recaigui contra de mi. Ab aquets assumptos s' hi té d' anar ab molt cuidado.) (*Mentres l' Anticuari dirá aquest apart, Ton haurá firmat el recibo de sobre la taula, s' aixeca y llegeix el recibo ab veu alta.*)
- TON. "El día 10 de Setembre de 1900, vench una „imatje antigua á Joseph Pont, valuada en „cinch mil duròs, qual cantitat rebo. Y per que „consti, firmo 'l present rebut—Ton Berenguer."

- ANT. Are vinga la Verge, que 'ls moments son curts, y ja ho tinch tot preparat per marxar aquesta mateixa nit á Barcelona. (*Ton se fica 'l recibo á la butxaca y diu*):
- TON. Vaig á buscarla. (*Se 'n vá al cuarto esquerra*).
- ANT. Per fí he surtit ab la meva. Quan la vegi 'l Marqués, ¡quina alegria que tindrà! (*Surt Ton ab l'imatje tapada*).
- TON. Ja la porto, aneusen, que la nit es fosca y 'ns afavoreig. (*Van per surtir los dos, quan surt Rosendo per la porta del foro y 'ls sorprèn*).

ESCENA VI

Dits y ROSSENDO

- ROSSEN. ¡Qu' es aixó! ¡La Verge! (*La pren, y la posa á damunt la taula. Destapantla, diu*): A devant d'ella descubriuse, y tots de genolls en terra. (*Ho fan. Se sent lo toçh d'ánimas. Pausa llarga*). Alceuse: anéu (*al Anticuari*) lluny d' aquesta casa y del poble, y ¡ay de vos! si jo us hi torno á veurer.
- TON. (Estich perdut. Com me recremo per dintre). (*Rosendo signa la porta á l' Anticuari y aquest desapareix*).

ESCENA VII

ROSSENDO y TÓN

- ROSSEN. ¡Vina aquí, vil traidó! ¡Miram de fit á fit, sense que 't fassi escrupol el mirarme! ¿Aquestas son las paraulas que tu vares jurar al pare quan estava á las portas de la mort? (*Ton queda aterrat*). Escolta bé y enterat del valor que

té aquesta imatge. Quan vaig surtir del port de Barcelona, per anar á lluytar per la Pátria, vaig sentir del fons del mar una veu que 'm deya: "No t' olvidis de la Verge de la Guia,; l' eco d' aquelles paraulas quedá grabat aquí dintre. (*Al cor*). Quan vaig arribar á l' Habana, tot seguit varen incorporar-me en el batalló, y al cap de sis mesos qu' estavam operant, vaig caurer ferit mortalment, recullint-me en el carro dels morts y portant-me á un Hospital que 's va construhir d' improvís sobre el camp de batalla. Allí anavan regoneixent els morts, quan de prompte se 'm acosta una monja, ab una cara igual á la de la Verge que 't venías. Quin ¡ay! li va sortir del cor, quan sentí que mon pit encar palpitava. ¡Ella 'm feu de mare! ¡A ella, dech la vida! ¡Ella es, la que 'm curá mas feridas..! Quan estigué bó del tot, vaig sortir del Hospital, y vaig anar á reunir-me ab els meus. ¡Quin día aquell! Plovía, que semblava que donavan l' aigua per l' amor de Deu. Al esser á la nit, que hi havia una fosca que no 'ns veyem mes que per la claror dels llamps que queyan ficantse per dintre aquella manigua, venía la forsa d' insurrectes en direcció nostra, mes per xó sempre anavam al devant. Jo, per efecte de las feridas anteriors, anava acabant ja las forsas, fins que vaig caurer defallit al mitx d' un barranch, y ja no vaig pogué alsarme. L' aigua que baixaba pe 'l xaragall 'm cubria tot y á mon entorn no se sentian mes que 'ls ¡ays! dels companys meus que 's morian... y aixís aná parant la pluja fins á tornar lo nou dia Després varen passar los camillers y 'ns reculliren, y 'ns portaren en un

altre Hospital. Allí ja no hi havia aquella monja... ¡Quant vaig patir, Ton!

TON. 'M trenca 'l cor.

ROSSEN. Un vespre, quan tots estavam dormint y no se sentía mes soroll que lo vent que feya mouer las ramas, tot d' un plegat sentím cinch ó sis descargas; era l' enemich que tornava á tirar-se demunt nostre... Tocan llamada... y al adonarse 'l General de que 'ns venían á sobre cinch cents insurrectes bramant tots com á feras, maná atacarlos á la bayoneta, deixant aquell camp de batalla convertit en un riu de sanch. Jo, que 'm trobava una mica reforsat, vaig sortir á combatrer també y l' endemá varem poguer veurer mes de dos cents insurrectes morts. ¡Quina gloria per nosaltres que tant bé 'ns defensarem! El General 'ns abrassá á tots, y espurnejantli 'ls ulls d' alegria, 'ns digué aquestas paraulas: "Braus Catalans y Aragoneso's: conteume desde avuy com el vostre pare." Nosaltres en el cor varem sentí aquelles paraulas, y un crit de "Visca Espanya," va ressonar sobre aquell camp de batalla, retumbant per l' espay com formidable tró, que semblava que s' obrian las entranyas de la terra. (*Pausa*). Després varem anar al quartel general; allí vaig agafarhi las febres y 'm portaren de nou al Hospital de la Habana, combregantme al cap de poch dias, y quan anava á donar l' últim sospir, veig que á la capsalera del llit meu hi havia aquella monja que avants m' havia curat las feridas. ¡Mare Carme! jo vaig dirli, contestantme una veu que 'm deya: ¡No, que soch la Verge de la Guia, que vinch á ampararte, per que tú no pots morirte...! Ja saps, donchs, Ton, á qui dech jo la vida. Are si

es que intentas véndretela, ficsat bé ab lo que acabo de dirte. ¿No es cert, que no te la vendrás, per més que l' or te domini?... ¿Digas?

TON. No puch contestarte are; demá ja t' contestaré.

ROSSEN. 'M dirás que no, ja ho sé, per que no voldrás esser tan dolent, com el Govern ho ha sigut ab mi.

TON. Ab tú... ¿que t' ha promés alguna cosa que no t' ho hagi complert?

ROSSEN. Si; el Capitá General va dir també que demanaría á la Reina una gratificació, per las moltas heroicitats que havia fet en bé de la patria.

TON. Y... no te l' han donada.

ROSSEN. ¡No! No m' han donat més que aquest paper. *(Ensenyantlo)*.

TON. ¿Que 's aixó?

ROSSEN. La llicencia per inútil. Aixó es lo que dona 'l govern pe 'ls que vením de defensar la patria. Donchs si es aixís, no vulgas tú assemblarhi. *(Se sent soroll de pluja y trons)*.

TON. ¿Qu' es aixó? *(Espantat)*.

ROSSEN. *(Va á la finestra y mira)*. Una tempestat que va acostantse á la vora.

TON. Jo me 'n vaig á dintre 'l quarto, á resá pel pobre pare.

ROSSEN. ¡Oh! gracias Tón, aquesta acció que 'm demostres, que Deu te la tinga present.

TON. Donchs, hasta á demá, Rossendo.

ROSSEN. Que Deu t' illumini.

ESCENA VIII

ROSSENDO *sol, á poch* TÓN y ROSETA

ROSSEN. ¡Cuan desconegut es 'l Ton!.... ¡Casa ahont nasqueren mos pares!.... ¡Casal ahont vaig

naixer jo! ¡Que diferenta que 't trovo! Vareig
perdrer al meu pare en el moment de ma arri-
bada, y avuy perdía la Verge, per fatalitat, ó
per desgracia. (*Trucan en la porta*). ¡Han trucat!
¡Qui deurá esser!.. (*obrint*). ¡Es la pobre Roseta!

ROS. Bona nit. ¿Se pot entrar?

ROSSEN. Entreu, y seyéu aquí. (*seu*).

TON. (*Treu el cap pe 'l seu quarto*). ¡La Roseta! ¡Que
deu volguer!.. Jo sabré per qué ha vingut. (*Se
fica á dints*).

ROSSEN. ¿Vos trovéu cansada Roseta?

ROS. Si; un xich. He sortit de la Rectoria y m' he
perdut, y he preguntat al Sereno ahont me tro-
vaba, y m'ha dit: Sou devant de Can Berengué.
Voléu que os acompanyi á casa vostre? No,
gracias; l' hi he contestat jo. .

ROSSEN. ¿Y per qué?

ROS. Com vosté m' ha donat permís per venir sem-
pre que vulga aquí á resar, y sentint aquets
gran trons causats pel fort temporal, he pen-
sat, déixamen anar á casa d' en Rossendo, ja
que de mi s' ha apiedat, que 'm deixi passar la
nit aprop de la Verge.

ROSSEN. Si dona, si; ja ho sabéu; per tot lo que us fassi
falta, contéu ab mi.

RCS. ¡Gracias!

ROSSEN. Y... digueume, ¿com vareu perdrer la vista?

ROS. Jo li diré. Era un dia d' istiu. M' estava al
camp, trevallant dessota d' un magrané, quan
tot d' un plegat ne vingueren uns nuvols ne-
gres, y una tempestat tan forta com cap mes
se n' hagi vista. De llampechs y trons, ¡Deu
ho sap! Lo que sé, que va caurer un llamp
prop dels meus peus, y jo posantme las mans
á la cara, vaig dir: Deu ¿que 's aixó? y ja no
hi vaig veurer més.

- ROSSEN. ¡Ja ho comprench! Y... ¿vareu quedar tant pobre, fins al extrém de demanar caritat? (*Rosa plora*) ¿Qu' es lo que teniu? ¿Ploréu?
- ROS. Si. Es que tenía trenta sis unsas, y al cap de tres dias de tenir aquesta desgracia, me las varen pendrer.
- ROSSEN. ¿Qué dihéu? ¿Y qui? ¿No ho havéu sapigut?
- ROS. ¡No!
- ROSSEN. Ni havéu sospitat de ningú?
- ROS. Com que vá venir tanta gent á veurem, no ho he pogut sapigué. Pro Mossen Jaume va dir-me que no m' espantés; que aquell que me las havia presas, me las tornaría al mateix puesto, y d' aixó ja fa cinch mesos, y no las he trobadas.
- ROSSEN. ¿Donchs aixís éll sap el lladre? ¡Quina acció tan vil y miserable! (*Aquesta relació, Ton l' ha sentida d' amagat y diu*):
- TON. ¡Respiro! (*satisfet*).
- ROSSEN. Donchs jo miraré de sapiguer qui es l' autor d' aquesta infamia.
- ROS. ¡Gracias Rossendo! Deixam, are, resar á l' imatje.
- ROSSEN. ¡Veniu! (*L' acompanya al peu de l' imatje*). ¿Que no voléu anar á dormí?
- ROS. Aquí mateix me dormiré.
- ROSSEN. ¡Com volguéu! Que Deu vos dongui un bon son. (*Rossendo, mirant al quarto de 'n Ton*) El Ton ja ha apagat el llum. De segú qu' es á dormir. Ben pensat es lo milló que 's pot fer. (*S' emporta 'l llum, y tanca la porta del fondo.*)

ESCENA IX

ROSETA, *sola*

ROS. (Mossen Jaume m' ha dit que vingúes aquí de centinella perque corre perill de la Verge. *(S' agafa als peus de la Verge com si tingúes por de que li robessen; en tal actitut diu l' oració següent.)* ¡Oh Verge! tu que 'ts l' amparo dels desamparats, y guias á tots els que se 't postran á tos peus; vulgas que jo torni á la realitat de la vida, protegintme perque 'm siga retornat lo qu' es causa de las meas penas y desgracias. Vetlla, vetlla, si, per mí; que jo no oblidaré jamay en resarte cada dia, y que en bona hora 't puga tenir aprop meu, axís acostada, com es en l' hora present. *(S' adorm al cap de poch rato. Gran temporal y trons. Escena fosca. Pausa llarga.*

ESCENA X

ROSETA *adormida* y TON

Surt ab molt silenci, de puntetas, mira per totes parts. Quant es aprop del quarto de Rossendo, se para y diu:

TON. Ja es en el seu quarto. *(Agafa 'l recibo que tenia á la butxaca y diu, palpant en tota aquesta escena.* ¡Cinch mil duros! ¡Quant d' or! 'M creya que

la Roseta 'm descubria. ¡Quant he patit dintre d' aquesta cambra! El meu germá ha dit que miraria de sapigué qui era 'l lladre. No; molt lluny d' aquí, per qué ell 'l trobaria. Desde 'l meu quarto, he fet una senya al Anticuari que m' esperés: ell m' espera. Donchs cumplim lo que he promés. (*Agafa l' imatge apoch apoch á fi de que la Roseta no's desperti, molt cuidado y pausa*) Que agafada la tenia. (*molt recelós*). Aixís mateix agafaré jo aquella bossa que brilla. (*Abrasantla. Obra la porta del fondo ab molta pausa; va per surtir. Molta satisfacció en éll.*)

ROS. (*Despertantse y palpant*). ¡La Verge! ¡Me l' han robada! ¡Rossendo, me l' han robada!

TON. ¡Mal llamp! (*Cau un llamp, en aquet moment atravessant l' escena, figurant que mata á Ton*).

ESCENA ÚLTIMA

ROSETA, TON, M. JAUME y ROSSENDO

TON. (*Agafat en el march del fondo, per no caurer*). ¡Ay! Perdoneume! (*Surt M. Jaume, y comprenent lo que passa pren la Verge de Ton*)

M. JAU. ¡La Verge! ¡Miserable!

TON. ¡Perdó, Mossen Jaume! (*Cau á terra. Surt Rossendo ab un llum, y no comprenent lo que passa diu*)

ROSSEN. ¿Qu' es aixó? ¿Que passa?

M. JAU. ¡Calla, Rossendo!

ROSSEN. ¡Germá meu! (*veientlo estirat s' hi acosta*).

TON. ¡Perdó! Perdó, Rossendo! soch... un miserable... Roseta... perdoneume vos també. Jo... jo soch el que us vá robá las trenta sis unsas.

ROSSEN. ¡Tú! Tú 'l lladre! (*Tón fa un gesto y mort*).

- M. JAU. ;Prou, Rossendo que Deu ja l' ha castigat!
ROS. (*Ab las mans als ulls*). ;Oh! ;que 's aixó! Mossen
 Jaume... Rossendo... he recobrat la vista...
ROSSEN. ;Qué! ;que 's lo que diheu!
ROS. ;Si que os veig! ;;Gracias divina Providencia!!
M. JAU. La claror del llamp li ha tornat la vista!
ROSSEN. Y 'l llamp ha mort al lladre. (*Signant á terra,*
 allá ahont hi ha mort Tón. Rossendo cau de genolls
 aprop del seu germá).

FI DEL DRAMA.

NOTA: Aquest drama pot representarse en los Centres Católics substituint lo nom de ROSETA per lo de ANDREU y aixis succesivament tot lo que es femení per masculí.

Obras del mateix autor

L' Alcalde de Santa Creu.	<i>drama en 3 actes.</i>
El Conde de Berlín.	" " 4 "
La campana de la fàbrica.	" " 3 "
Perla manchada. (1)	" " 4 "
La Turbina, (2)	" " 4 "
Por algo se empieza.	" " 3 "
La explosió de la fàbrica.	" " 6 "
El secreto de la nieve.	<i>melodrama</i> 4 "
Un sastre ab ribets d' autor.	<i>peça</i> " 1 "
La peça del Firmat.	" " 1 "
Esperant sentència.	<i>monòlech.</i>
Los duendes de Villaparda ó el Rey de la ciencia oculta.	<i>sarsuela</i> " 1 "
'L sastre dels valents ó el saráu de can Flautas,	" " 1 "

(1) En col·laboració ab D. Joseph Fola Itúrbi.

(2) Id. id ab D. Joseph Martrus